

Макове князювання

Край села у хмарах бузку стояла собі хата. Коло хати квітник, за квітником сад-город, а далі розлоге широке поле. У квітнику красувалися маки, рожі, чорнобривці, у садочку стигли вишні, груші, запахущі яблука-антонівки, а в полі половили пшениці. От вийшла з хати Мариночка та й замилувалась:

— Ти, рожо, гарна, бо повна й висока. Ти, трояндо, рясна й духмяна. Ти, лілес, мов біла панна. А ти, маче, гарно цвітеш: що червоний, що великий. Тільки ж ледь розквітнеш — уже й облітаєш. Мало з тебе краси.

— Дарма, — на те мак. — Я недовго цвіту, бо не тепер я князь.

— А коли ж?

— Побачиши!

От він прехороші свої лискучі пелюстки розгубив — лишилася мала зелена маківка. Та маківочка росла, росла і виросла, а далі досягла.

— Який ти тепер, маче, — каже Мариночка. — Як у загадці: повна діжка жита цвяшком накрита!

А Маринчина бабуня маківок назрізала, нарвала троянди, жоржин, чорнобривців, пахучого васильку, все разом у пучок зав'язала та й кличе Маринку:

— Ходімо, онучечко, мак святити, бо сьогодні Маковія!

Посвятили, на покуті поклали, а мак і пишається:

— Тепер я нарешті князь!

А з ним жоржини, троянди, пахучий васильок — увесь квітник величається:

— Ось яка нам шана! Тепер-то кожному видно: ми, квіти, коло хати найцінніші. Квітник — головна річ для людей!

Слухали те, слухали яблуні та груші, а далі не втрималися:

— Чекайте-но! Сьогодні Маковія, а за тиждень — Спаса. А на Спаса господар з господинею покладуть у кошик наші яблука рум'яні, груші соковиті, наберуть молодого меду та й теж будуть святити. Буде й садовині шана! Буде й князюваннячко! Хіба що верба не князюватиме, бо на ній, звісно, груші не ростуть.

— От таке! — зашуміла на це верба. — Та ви, груші-яблуні, лиш перші бруньки розкривали, а мак стояв несіяний, коли я князювала. Моє князювання — найперше, бо найранішої весни!

— І правда, — пригадала Мариночка. — Вербу святили на Вербну неділю. Ще й приказували: “Верба б’є, не я б’ю, за тиждень Великден!” То хто ж перед вас найголовніший князь: чи мак, чи сад, чи верба?

Зашуміли дерева, заторохтили маківки, кожне себе вихвалило.

А вижате поле блищаю просто сонця золотавою стернею і не втручалось до розмови. Снилося собі книшем, кутею на різдвяному столі, паскою у великоньому кошику, пухким калачем на Спаса, короваем під весільними вінками. Воно знало, що знало! Тому дрімало стиха, набирало сили, аби викохати людям княгиню-пшениченьку.

Зірка Мензатюк
(369 слів.)

Тестові запитання до тексту

Вибери і познач (Ø) правильну відповідь.

1. Що стояло край села у хмара бузку?
 верба криниця
 хата школа
2. Що зробила Мариночка, вийшовши із хати?
 замилувалася заспівала
 замислилася привіталася
3. На що перетворилася макова квітка?
 на пуп'янок на ягідку
 на зелену маківку на пишну квітку
4. А як поводилося вижате поле?
 сперечалося з усіма не втручалося до розмови
 вихвалило себе дрімало
5. Що святять на Маковії?
 мед яблука
 мак паску
6. А на яке свято шана садовині?
 на Спаса на Великдень
 на Івана Купала на Різдво

Старий рибалка

Старий рибалка, увесь тіпаючись від холоду, йшов із гаю й ніс на спині оберемок дров. Важко ступаючи, йшов він по вкритій сніgom землі повз хату козака, що доглядав ліс, і хотів перейти через міст до своєї оселі.

— Де це ти узяв дров? — гукнув козак, мов з-під землі виросши перед дідом. — Це дрова не твої! Ти їх украв!

— Я їх не крав, добрий чоловіче, — злякавшись, прошепотів рибалка.

— Що ти мене обдурюеш! Учора я тільки зрубав дерево.

— Ні, чоловіче, це я зібрав по гілочці правдиво та чесно, — відказав рибалка.

— Брешеш, стара собако! Давай їх сюди!

— Подивись, це ж самі тільки маленьки сухі гілочки, що я повідкопував біля дерева під снігом.

— Твоя брехня тобі й трошки не поможе, — казав козак рибалці, хоч і бачив, що той правду каже.

Козак склонив оберемок дров і поніс до хати. Рибалка сумно подивився на козака, і сльози закапали у нього з очей.

Минуло кілька днів. Надворі потеплішло, зробилася весна, по річці несло криту. З міста прийшов син козаків і хотів був перейти через міст. Він не важився йти, але батько гукнув на п'яного: "Йди півднє, міст не переломиться!" І він побіг. Тільки забіг на міст, як ось крига штовхнула його, міст захитався і упав у воду; вкупі з ним упав і хлопець. Батько кинувся був за човном, але на тім березі, дс він був, човна не було. Він бігав по березі, ламав руки і кричав. У цей саме час старий рибалка витягав свого човна із води і тільки побачив, що сталося з хлопцем, зіпхнув човен у воду, сів у нього й поїхав рятувати.

козакового сина. Щасливо витяг рибалка з води хлопця, посадив у човен і привіз до берега.

— Ось я віддаю тобі сина назад, — промовив він люб'язно до козака, — він здоровий, тільки трохи перелякався.

Козак не вірив своїм очам і довго стояв засоромлений.

— Прости мене, любий діду! — обізвався він нарешті. Сльози бриніли у нього на очах. — Прости мене за мое до тебе немилосердіє! — і з цими словами обняв діда і поцілував.

— Хай тебе Бог простить, а я на тебе й не сердився! — відказав ласково рибалка і пішов додому.

С. Черкасенко
(343 слова.)

Тестові запитання до тексту

Вибери і познач () правильну відповідь.

1. Що ніс старий рибалка?

- оберемок дров великий мішок
 вісла і вудку оберемок сіна

2. З ким він зустрівся?

- із паном зі своїм другом
 із козаком із сусідом

3. У чому звинуватив козак старого рибалку?

- у крадіжці дров у крадіжці риби
 у крадіжці човна у крадіжці зерна

4. Що трапилося із сином козака?

- він упав з дерева на землю
 він упав у воду
 він заблукав у лісі
 він сильно поранився

5. Що зробив старий рибалка, коли побачив хлопця у воді?

- кинувся рятувати його
 повернув у інший бік
 пішов у село за допомогою
 спокійно спостерігав за тим, як хлопець тоне

6. Як зреагував козак на вчинок рибалки?

- дуже розсердився був вдячний рибалці
 не сказав ні слова висварив рибалку

ІІ семестр

Сонечко

Усе це почалося з самого ранку. Лісом бігла дівчинка й співала:

— Сонечко, сонечко, визирни в віконечко!

Сонечко почуло, що його кличуть, і визирнуло. А дівчинка зовсім і не йому співала, а тому сонечку, що на небі. Та однаково вже був ранок і треба було прокидатись. От сонечко і вилізло зі своєї квартири, з-під осики, розплющило свої очі і побачило зразу дуже багато.

Одразу подивилося на свого далекого родича, а воно світило та сміялося просто з неба.

Потім подивилося на ліс. Молоді зелені листочки, як діти, лепетали не вдаваючи з вітром. Потім оглянуло рідну осику.

Це ж йому було найзручніше — і сонечко затремтіло. І осика тремтіла, і сонечко тремтіло. Осика — тому, що вона завжди тримтить, сонечко — від здивування. Воно не упізнало рідної гілки, під пахвою якої спало.

— Чому це ти вирішила зробити своє листя покрученим? Ти думаєш — це красиво? — спітало воно.

— Ах-х, — затремтіла осика, — хіба це я вирішила, хіба я хотіла цієї краси? Я тепер загину, зовсім загину...

— Чому загинеш? — перелякалося сонечко.

— Зі мною буде те саме, що і з моєю старшою сестричкою, — зітхала осика. — Спочатку в неї листя було покручене, потім пожовкло, і їй вже нічим було дихати! Зовсім нічим дихати!

— Та ти скажи до ладу, — просило сонечко. — І не тримти так, а то я можу впасти.

— Це все за мою гостинність, — продовжувала осика. — Восени я всім дала притулок — і жукам, і павукам, і метеликам, і слімакам. Ти ж знаєш, сонечку, я нікого не гнала. Вони всі поховалися в моєму корінні, під моїм листям, а тепер вони ідуть мене. Вони ідуть мое листя, і я нічого не можу зробити!

Тут вона так затремтіла, що сльози-росинки полилися вниз із гілок.

Сонечко дуже розчулилося і справді побачило, що дрібні-дрібні зелені комашки лазять по листі добрі осики і безсоромно ідуть його.

Про сонечко завжди говорив увесь ліс, що воно найдобристіше, — недарма його сонечком звуть. Але воно розсердилось і накинулося враз на зелених комашок.

— Ах ви, безсовісні! — закричало воно. Та чим же йому було воювати? Воно розкрило рота і, не довго думаючи, ковтнуло зелену комашку. Зелені, дрібні, як макові зернинки, комашки заметушились.

— Ох, їх багато, так багато! — тримтіла осика. — Хіба ти подужаєш їх усіх? У тебе живіт заболить.

— Пташки, пташки! — закричало сонечко. — Поможіть мені з'їсти цих злодюжок, а то загине зелена осика.

Але пташки на мить зупинилися і похитали дзьобиками.

— Що ти! Вони ж такі дрібні, що їх і клунути не можна...

— Я лечу на той берег покликати своїх родичів, — гукнуло сонечко. — Не бійся, ми врятуємо тебе!

За О. Іваненко
(403 слова.)

Тестові запитання до тексту

Вибери і познач (О) правильну відповідь.

1. Хто біг лісом?

- О хлопчик
 О дівчинка

- О зайчик
 О лисичка